СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 171. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 24-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 171. Jersey City, N. J., Friday, July 24, 1936. THREE CENTS

АМЕРИКАНСЬКІ ГОРОЖАНИ В НЕБЕЗПЕЦІ

ВАШИНҐТОН. — Американському урядові доносять, що внаслідок горожанської війни, яка вже кілька днів шаліє в Еспанії та в якій згинули вже кількадесять тисяч людей, життя тих американців, що перебувають на території Еспанії, є дуже загрожене. Бувають випадки, де збольшевізовані банди нападають на ті готелі, в яких перебувають американські туристи, й грабують їх та обстрілюють кулями. Американська амбасада в Мадриді повідомила всіх американців, щоб хоронилися в будинку амбасади, одначе з огляду на дошкульний брак харчів, що гостро дається всюди відчувати, з цеї охорони виходить мала практична користь.

ЗМІНИ В НАЗНАЧУВАННЮ ПОЧТОВИХ УРЯДОВЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт зарядив, що відтепер всіх почтових урядовців, нижчих і вищих, яких у Злучених Державах начисляють біля 14,000, будуть назначувати або підвищувати в ранґах відповідно до їх особистих заслуг у почтовій праці. Нові аплікканти мусітимуть переходити іспити, що стверджувалиб їх здібність на дану посаду.

ЗМАГАЮТЬСЯ ГОЛОВАЧІ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ню Йорку Ля Ґвардія післав поліцаїв, щоб вигнали робітників Пі Ей Доблю, які почали валити поромну стацію на 92 вулиці. Валення зарядив міський комісар департаменту будови, Мозес, з яким посадник Ля Ґвардія у безнастанній суперечці. Посадник каже, що він не має нічого проти валення, одначе не так нагло. Треба наперед повідомити людей і дати їм час приноровитись до цеї зміни в комунікації.

ЗІБРАЛИ ВЕЛИКІ ПОДАТКИ.

ВАШИНҐТОН. — За підсумками департаменту фінансів, за останній фіскальний рік американський скарб зібрав $3,520,000,000 усіх податків. Від 1921 року це найвища сума, яку скарбові, шляхом податків, вдалося зібрати. Одначе з цеї суми тільки 40% припадає на доходові податки. В 1929 році доходові податки виносили 79% усієї суми. Зате в 1934 лише 30%. Взявши це під увагу, можна твердити, що всежтаки економічне життя йде до кращого.

КАРАЮТЬ ПЯНИХ ШОФЕРІВ.

НЮ ЙОРК. — Суд покарав трьох підпитих шоферів по $100 кожного. Коли адвокати хотіли боронити їх, суддя відповів, що пяні шофери є закалою модерного міста. Вони наражають на небезпеку втрати життя, або окалічення, невинних прохожих, серед яких є батьки і матері численних родин.

ПОСУХА І ЗНОВ ПОСУХА.

ШІКАҐО. — Центральні стейти знов навістила посушна спека. Пересічна температура виносить 100 до 105 ступнів Фаренгайта. Терплять від неї стейти: Небраска, західня Айова, північне Мізурі і Канзас. У меншій мірі терплять околиці стейтів обох Дакот, Монтани, Вайомінґ і Тексас. Посуха наколїла теж великої втрати в стейті Іліноїс, бо губернатор цього стейту телеграфічно звертався до Рузвелта по допомогу для потерпілих від посухи.

КАЖЕ, ЩО ЖІНКИ ВІДВАЖНІШІ.

ҐАЛІВУД (Каліфорнія). — Метач ножів, Стів Клемент, який упродовж довгих років трав у фільмах ті сцени, де кидалось у людей ножами, сказав, що жінки таки відважніші від мужчин. „Скажи жінкам, що робити, і вони слухняно це зроблять", говорив Клемент. „Зате мужчини питаються, розпитують, а вкінці, коли навіть зрозуміють, про що йде, починають вагатися".

НИНІ МОЛОДЬ НЕ ТА, ЩО КОЛИСЬ.

ГАВОРТ (Ню Джерзі). — Пожарний комісар Ґвілер заявив, що нині молодь є захоплена іншими маловартними справами і має мало почуття суспільного обовязку. До цього висновку він прийшов шляхом обсервацій, що коли пожарна сторожа трубить, або дзвонить на тривогу й скликує людей іти рятувати горіючі ліси, молодь відтягається від цього й не поспішає на рятунок. Колись було інакше.

СПРАВЛЯЮТЬ УРОДИНИ КОНЕВІ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Урядовці і розвозники молока компанії Бордена справили коневі Блекі 21-літні уродини. Ювилят упродовж 15 літ вірно працював для компанії й що ранку сім днів у тижні розвозив сплячим людям молоко. Ні одного дня він не був відсутний від праці, ніколи не страйкував і ніколи не домагався підвищки платні. За цю вірну працю тепер справили йому ювилей і дали... один день вільний. Та найбільше врадувало Блекія це, що ветеринарі ствердили, що він іще може працювати до 30 року життя. Блекі знає добре, що йому грозить, коли узнають його нездатним до праці.

ОДНИМ СМЕРТЬ, А ДРУГИМ ЖИТТЯ.

ҐРЕНД АЙЛЕНД (Небраска). — Страшна посуха зі спекою, що вбила сотки тисяч ріжних тварин, з другого боку дала життя двом гусяткам, які без цієї спеки ніколи булиб не побачили світа. Стара гуска, захопившись кличами про контролю уродин, покинула своє гніздо, в якому знесла передтим семеро яєць. Та під впливом гарячих промінів сонця яйця вигрівались самі і з двох виклювалися здоровенькі гусятка.

ХОТІВ ПЕРЕКУПИТИ СУДДЮ.

У Вильні арештовано Йосифа Адамовича, відомого промисловця і військового будівельного доставця, що хотів перекупити слідчого суддю сумою 100 тисяч зл., щоби припинив доходження проти нього. Адамовича обвинувачують у зловживаннях при доставах до війська на сотки тисяч злотих.

БУРЕВІЙ У БЕРЕЖАНЩИНІ.

Через Нараїв і околиці бережанського повіту перейшла буря, що спричинила великі шкоди. Вирвані з корінням придорожні дерева перервали проводи телефонічної лінії, а рівночасний град вибив озимину, гречку, коноплі й ярину на кількадесять відсотків.

ВОДА ЗАБРАЛА СТОЛИЦЮ.

Над столицею турецької Вірменії, Ерзерум, обірвалася хмара й повінь змила майже ціле місто з лиця землі. Недалеко Ерверум є гора Арарат, на якій, як каже Біблія осів був колись по потопі ковчег Ноя. Він був би й тепер придався.

РІДКИЙ ЮВИЛЕЙ.

Ціла Голяндія святкує 90-ті роковини уродин рибалки Яппа Бена, що впродовж своєї 75-літньої рибацької карієри врятував життя 400 людям. У його честь рішив голяндський уряд видати почтові значки з портретом ювилята.

ВАЛИТЬСЯ СИНАГОҐА.

У Володимирі на Волині є старинна синагоґа, побудована тому кількасот літ. Перед кількома днями, коли синагоґа була переповнена людьми, завалилася в ній частина стелі і стіни. Завдяки виїмковим обставинам обійшлося без жертв у людях, бо тільки кілька осіб потовкло.

ЗА БАТІГ — СМЕРТЬ.

В Блажовій, пов. Ряшів, Юзеф Лях у сварці з Яном Кондолом за знайдений батіг убив Кондола ударом мотики в голову. Ляха засудили на 2 роки вязниці.

ЛЮБОВНА ТРАҐЕДІЯ.

В Ярославі пострілився тяжко в голову молодий помічник оператора кіна „Паляс", Хвалек, наслідком нещасливої любови до 18-літньої доньки свого хлібодавця. Перевезений до шпиталю бореться зі смертю. Коли його мати прибігла до мешкання дівчини і почала робити їй докори, зворушена дівчина вистрілом з револьвера відобрала собі життя.

ВЧОРА ПАВЛИНА, СЬОГОДНІ ПАВЛО.

До уряду цивільного стану в Пекорах на Шлеську зголосилася 20-літня Павлина Слотівна й зажадала зміни свого дівочого імени й назвища на мужеське, бо лікарі ствердили, що в її орґанізмі мужеські прикмети переважають над жіночими. Слотівну жде невеличка операція, по якій вона вже буде виступати не тільки формально, але й фактично як Павло Слота.

КОРАБЕЛЬ РОЗІРВАВСЯ НА ДВОЄ.

На Дунаю коло Відня річний корабель „Він" (Відень) наїхав на філяр моста й розпався на двоє. Пішов відразу на дно. З 22 матросів 3 втонули.

„СТШЕЛЬЦИ" ГУЛЯЮТЬ.

В Ходачкові Малім, пов. Тернопіль, склалася 30. травня ц. р. на весіллі господаря Осипа Крета жахлива подія. 22-літній Юліян Недошитко сидів у саді з місцевим солтисом та оповідав йому про свої переживання в тернопільській слідчій вязниці; вийшов з вязниці, в якій просидів 7 тижнів за якісь непорозуміння з членами місцевого „Стшельца" та з поліцією. Тоді три осібняки, озброєні в багнети й тупі знаряди, напали на нього та в звірський спосіб побили, завдаючи йому смертельні удари багнетами. На крик солтиса збіглися люди, які відвезли побитого в безнадійнім стані до шпиталю в Тернополі. На другий день хорий під присягою зізнав, що побили його члени місцевого „Стшельца" Юзеф і Богдан Шкодзінські. Оба вони щезли з села. Недошитко по тяжких муках помер 10. червня. Його поховали при великому здвизі народу. Дивне, що поліція не арештувала досі душогубів.

ЗМІНА НАЗВИ БІЛОРУСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

Дотеперішню назву найвищої білоруської наукової інституції на советській Білорусі „Білоруська Академія Наук", перемінено на „Академію Наук Білоруської Соціялістичної Советської Республики".

ЖЕРТВА СКАЖЕНОГО ПСА.

На вулицях Варшави появився скажений пес і покусав кільканацять осіб, м. ін. 20-літню Анну Олендер. Лікар, що дав їй першу поміч, радив їй, щоби піддалась охоронному щепленню у державному заведенні гіґієни, одначе пацієнтка злегковажила собі його осторогу. По якомусь часі вона дістала атаки скаженини і, перевезена до шпиталю, померла.

УБИВ ЛЮБОВНИКА СВОЄЇ ЖІНКИ.

В Станиславові убив слюсар Кароль Вільк залізничого рисівника Франца Скоморовського, що залицявся до його жінки. Вбивника арештували.

ЗАГАДОЧНІ ПОЖЕЖІ.

Львівська „Хвиля" повідомляє, що в Белчині занотовано впродовж двох останніх тижнів кілька пожеж жидівських забудовань, яких причина покищо невияснена. В Корчмині коло Угнова згорів один жидівський дім, а коли його власник, Аксельрад, перенісся до другого жида, Дайтшера, погоріла і його хата. В Кревиці погоріли забудування трьох жидівських родин, у Макнівку в одній і тій самій хвилині повстав пожар у забудованнях одного жида й у дворі. Слідство поліції не вияснило покищо причини тих пожеж.

ЖЕРТВА ВЕЛИКОДУШНОСТИ.

Народній учитель Роман Кульматицький (правдоподібно український засланець) у Сєрадзю під Лодзею, ратуючи потапаючого жидка Натана, сам потонув.

ЗАМКНУЛИ ОСТАННЮ ЦЕРКВУ.

У місті Волчанськ (70 км. від Харкова) замкнули останню місцеву церкву. Претекстом до замкнення церкви послужило те, що місцеве населення взяло дуже масову участь у богослуженні на ц. р. Великодні. Замкнення останньої церкви зробило на населення дуже велике враження. Багато людей прийшли під зачинену церкву, молилися та плакали. Влада після замкнення церкви постановила обстригти обох священиків, які в ній відправляли богослуження.

Останніми часами відчувається значний зріст релігійности серед молоді, яка щораз численніше бере участь у богослуженнях.

ЖАХЛИВІ ВІДНОСИНИ НА ЗАКАРПАТТІ.

Як повідомляє чеська преса, в селі Солянки на Закарпатті вмерли на шкарлятину 36 дітей. Їх батьки не мали грошей на ліки і про випадки пошести не повідомили навіть санітарної влади. У звязку з тим чеська преса зазначує, що на Закарпатті гинуть тисячі дітей з голоду на нужди.

ОЗВІРІЛІ НАПАСНИКИ.

Підчас пожежі загороди Івана Демчука в Гаях Дітковецьких (пов. Броди) 3 осібняки, узброєні в кріси, напали на Еву Полецну. Один з напасників старався їй виломити золоті зуби, а другий, приклавши нападеній кріс до грудей, домагався видачі грошей. Напасників сполошили люди, що бігли до пожежі.

БАЦИЛІ І РОЗВІД.

Лондонський мешканець Джорж Вайл подав у суд розводову скаргу з мотивом, що хоч він жонатий уже кілька літ, його жінка не дозволила йому ні разу поцілувати себе. Вона присягала йому, що любить його, але має відразу до цілунків. Вона попросту дістає дріжаки на думку, що при кожнім цілунку перебираємо міліони бацилів. На суді Вайл заявив: „Якби я згодився перед кожним цілунком на дезинфекцію, то жінка імовірно згодилась би на цілунки, але ви самі розумієте, пане судде, що так жити не можна". На це жінка йому пригадала, що ще перед шлюбом заявила йому про свою відразу до цілунків і що навіть перед шлюбом не дозволила йому на це ні разу. — „Це правда — говорив чоловік — але я гадав, що це комедія для кокетства, яка лицює нареченій, а не жінці". На остаточний запит судді, чи пані Вайл не змінить свого погляду на цілунки, вона відповіла, що ні. оді суддя проголосив розвід, заявляючи, що хоч гігієна велика річ, то не вільно покликуватись на неї надаремне.

ПІД ПОЛЬСЬКИМ КНУТОМ ПРАЦЮЮТЬ ЗА ДВАЦЯТИЙ СНІП

КАЛУШ (Галичина). — Кореспондент „Діла" пише, що в часі жнив виїздять наші селяни, головно з гірських сіл Калущини, на пільні роботи до фільварків переважно на Поділлі. Умови, на яких їх приймають до праці, є просто жахливі. Праця від раннього ранку до пізного вечора за двацятий, а то й 24-тий сніп, і крім цього т. зв. „днівки", тобто 5 до 6 днів зовсім безплатної праці для працедавця. В додатку т. зв. „керони", тобто ті, що заключають умови з фільварками в імені своїх односельчан, побирають від них по 2 злоті. І це все за марних 150 кг. до 250 кг. зерна, що їх такий селянський робітник заробить за цілі жнива на українських ланах, що їх посідають польські чи жидівські дідичі. „Діло" пише, що цікаве те, що тими страшними відносинами, супроти яких панщизняні блїднуть, не зацікавився досі ніхто, ніяка влада, зокрема інспекторат праці.

У РУДЕЧЧИНІ, ДЕ ЛИЛАСЯ СЕЛЯНСЬКА КРОВ, НІБИ УСПОКОЇЛОСЬ.

ЛЬВІВ. — Польські офіційні звідомлення подають, що на терені крівавих селянських страйків у Рудеччині настав спокій. Пільні робітники дістали підвишку платні та приступили до праці. Сезонові робітники з Сяніччини, що їх спровадили дідичі як страйколомів, відїхали додому.

НАЗНАЧЕНО АП. АДМІНІСТРАТОРА ДЛЯ ЛЕМКІВЩИНИ.

ВАРШАВА (Польща). — Подають з Риму, що папа заіменував апостольським адміністратором Лемківщини станиславівського архидіякона о. Якова Медвецького.

ПОЗНИКАЛИ УКРАЇНСЬКІ ВИВІСКИ З КРАМНИЦЬ.

КОСІВ (Галичина). — Позникали з крамниць у Косові українські вивіски. Тепер нема вже ні одної. Казала їх познимати польська поліція з доручення польського староства. Українці відповідають на це тим, що пишуть, що тепер чейже не буде вже такого українця, що замісць купувати у своїй крамниці чи кооперативі, пішов би до чужої.

ОТЦІ ДОМІНІКАНИ І ЛЮБОВ БЛИЖНЬОГО.

ЛЬВІВ. — „Діло" доносить про парцеляцію ґрунтів оо. домініканів. Парцелюють маєток Зарудці на лінії Львів—Жовква. До парцеляції призначено коло 840 морґів орної землі й сіножатей. В оголошенні про парцеляцію зазначено, що купувати землю можуть тільки римо-католики. „Діло" додає, що дивним видається таке зарядження, бож оо. домінікани не повинні, здається, робити ріжниць між ближніми, або хоч католиками, бож це звернене головно проти українських селян, що там живуть і, як відомо, є греко-католики.

ВІДЧИТ У КОРОЛІВСЬКІМ ІНСТИТУТІ.

ЛОНДОН. — Укбюро подає, що в Королівськім Інституті Міжнародніх Справ відбувся виклад проф. Р. Смаль-Стоцького на тему „Змагання національностей у СССР". Присутні були спеціяльно запрошені члени Інституту. Згідно зо статутом Інституту, виклад мав строго довірочний характер.

НОВИЙ ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ВОЄВОДА.

ЛЬВІВ. — Польська преса подає, що новим тернопільським воєводою буде Альфред Білик, адвокат у Лодзі, що був підчас війни якийсь час адютантом ґенерала Ридза-Сміґлого. Д-р Білик походить з Бережан, де кінчив ґімназію. З українського боку знають про нього тільки те, що володіє добре українською мовою.

ОТ РАЗ ЗГОДА!

ЛЬВІВ. — „Діло", яке, як відомо, пропаґує українсько-польське зближення, світить у числі з 7. липня б. р. — пусткою. Сконфіскована ціла вступна стаття. На першій і другій стороні видно велику білу пляму.

БАНДЕРУ І ТОВАРИШІВ ВИВЕЗЛИ.

ЛЬВІВ. — Засуджених у недавньому львівському процесі С. Бандеру, Е. Качмарського, Р. Мигаля та І. Малюцу вивезли до варшавської вязниці, відкіля їх порозсилають до інших карних заведень.

ВЖЕ І КООПЕРАТИВНІ СВЯТА ЗАБОРОНЯЮТЬ.

ЗБАРАЖ (Галичина). — Окружний Союз Кооператив у Збаражі підготовив на день 5. липня кооперативне свято, получене зі святкуванням 10-ліття повітового кооперативного осередка. Зпочатку роблено перешкоди з відступленням площі на свято. А коли вже була площа, польська влада не дала дозволу на свято, бо, мовляв, „не можна ручити за публичний спокій".

АНАЛЬФАБЕТИЗМ У СССР.

МОСКВА (Росія). — Рада народніх комісарів та партійна влада наказали професійним спілкам за 1936—1937 р. навчити письма один міліон неграмотних та півтора міліона півнеграмотних.

ГРАБУНКОВА ЛІСНА ГОСПОДАРКА В СССР.

МОСКВА. — „Правда" подає у вступній статті опис грабункової лісної господарки в Советах. Майже ціле доріччя горішньої Волги є безлісне. Те саме діється над Дніпром, де вирубують ліси без пляну, а нових дерев не садять.

ДАЛІ ЛЛЄТЬСЯ КРОВ.

МАДРИД (Еспанія). — Горожанська війна пожирає з кожним днем більші жертви. Бомбардують міста, затоплюють кораблі. Заворушення є по цілім краю і всюди ллється кров.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Ente_d as d Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ҐУЛЯЙПОЛЕ В АМЕРИЦІ

Хто був на рідних землях у часах останньої революції при відбудові української держави, чи хоч тільки добре вчитувався в історію тих днів, знає, яким великим нещастям була для нас махнівщина, себто та отаманія, що не вміла й не хотіла підпорядкувати себе вищій справі. Знаємо добре, скільки потерпіла ідея нашої державности через тих гуляйпільських „народолюбців", що говорили про нарід і його добро, а на ділі думали тільки про заспокоєння своєї розперезаної амбіції. На жаль, ці „неньколюбці" ще не перевелись. Навіть тут в Америці маємо деякі „окази" з тих недавніх часів. Цеж вони деклямують при будьякій нагоді про те, як то вони кров проливали за Україну, щоб такою деклямацією прикрасити або удокументувати свої демаґоґічні вчинки чи виступи. Бо чи не переконуємося на живих примірах, що наші гуляйпільські „демократи" продовжують і в Америці давню роботу, „освідомлюючи" наш нарід на гуляйпільський лад у такий спосіб, що самі ніколи не беруть ніякої участи в змаганнях нашої іміґрації до обєднання наших сил, до створення дійсної авторитетної сили, і хоч самі нікого не слухають та нікому не повинуються, зате приписують собі право покликувати інших до відповідальности, чи накидати іншим свій світогляд чи свій спосіб підходу до розвязки громадських справ. А хто не хоче терпіти такого розкладу і розбиття в громадськім житті, ні теж освідомлювання народу на гуляйпільський лад, то цей уже „брехун", „фашист" чи „безхарактерний". Крім цього маємо ще чисто галицьку гуляйпільську породу. Ось таку собі дрібненьку і мізерненьку. Скочить десь-там хтось ізза плота і гавкне про свою „безкорисну" працю для народу та про „великі пейди (платні)", тих, що при жолобі", цитуючи заразом як на сміх, і Франка. А прецінь якраз Франко бичував отих паршивеньких „народолюбців", що то свому рідному на кожному кроці випоминають той цент, який він заробляє за свою працю і через те нераз змушують навіть і таких робітників, як Франко, йти у найми, часто навіть до ворогів, щоб заробити на життя. А крім цих є ще в нас і люди „титуловані", теж з Гуляйполя. І є ґенерали, чи там полковники та сотники — теж з Гуляйполя. Як відомо, в революційних часах хлопчаки, що мали по 20 років, ставали і полковниками, бо саме молодий вік і назва „соціяліст-революціонер" вистарчали часто на такий великий аванс. Були поправді між молодими з високими титулами люди посвяти, хоч і не мали відповідної військової чи якої іншої освіти. І тих нарід цінить. Але велика їх частина спасала Україну „мітінґуванням" і інтриґуванням. І такими мітінґуючими й інтриґуючими остались вони і на іміґрації — в Европі чи в Америці. І ось ця вся гуляйпільська збиранина, про яку ми згадуємо, не може погодитися й тут в Америці з тим, що в нашім громадськім житті мусить бути якийсь авторитет, якийсь провід і якась спільна програма позитивної громадської праці. І тому намагається анархізувати наше життя.

УКРАЇНА В ГОСПОДАРСТВІ СССР.

Чому Росія — „біла", „червона" чи кожної іншої барви може погодитися з утратою кожної іншої своєї провінції, але буде за всяку ціну намагатись удержувати Україну в своїх руках?

Часто у нас це пояснюють вродженим імперіялізмом російського народу, що війнами збудував свою великодержаву. Але це пояснення не повне. Відома пригода, яку оповідав прихильник українського руху, славнозвісний польський професор „Бодуен де Куртене": У Варшаві перед війною 1914 року якийсь замурзаний москаль у личаках показував пальцем на поляків, що ходили вулицями міста, і гордо пояснював свойому товаришеві — „Це, — мовляв, — „теж наші піддані".

Психольоґія психольоґією, але треба мати на увазі в першу чергу **господарські інтереси** держав і народів.

Недавно в Росії вийшла книжка І. Лещинського „Републики та области в советськім експорті". Автор книжки наводить числа, що дають добре пояснення, чому Москва так дорожить своїм пануванням на Україні. На жаль, автор цієї цікавої книжки, що вийшла 1935 р., подає числа тільки кінчаючи 1932-гим роком. Але й ті числа дуже багато промовляють про господарські відносини між Україною та Росією.

Лещинський пише, що за пляном комуністичної влади вага України в господарстві СССР має бути зменшена. Так, 1937 року Україна має постачати 55.8% сирого заліза, 48% вугля, 47.4% залізної руди, 36% тракторів, 60.1% паротягів, 48% кальцінованої соди і 60.1% манґанованої руди з усієї скількости цих матеріялів і виробів на цілий СССР.

Чи вдасться комуністам здійснити свій плян, не знаємо. В кожнім разі, з наведених чисел видно, що навіть при плянованім зменшенні питомої ваги українського господарства в господарстві СССР: майже половину або й більше матеріялів і фабрикатів тяжкої індустрії має давати Україна. Деж діває Москва ці багатства, що бере з української землі? Лещинський показує, що велику масу цих сирих продуктів вивозять за кордони СССР. В роках 1931 і 1932 маса вивезених з України товарів творила в процентах супроти експорту СССР такі числа:

	1931	1932
Залізна руда	100%	100%
Манґан	19.5%	7.4%
Вугля	91.4%	97%
Содопродукт	80.2%	89.7%
Скло	37.2%	45.2%

З продуктів харчування — цукру вивезено 1931 р. 100% (значить, цукор вивезли тільки з України), а 1932 р. вивіз українського цукру творив 76.8% супроти цілодержавного експорту. Щоб уявити собі **грошову вартість** експорту з України і ту **масу товарів**, вивезених з України, можемо взяти числа у тій самій книжці Лещинського.

Вивезено на суму (в міліонах золотих рублів) з України:

	1931	1932
Хліборобські продукти (збіжжя, мука)	176,204	63,384
Звірята, птиці	16,623	12,351
Цукор, консер-	73.713	20.638

Зниження експорту цих продуктів з України в 1932 р. пояснюється страшним **голодом**, що настав через руїну господарства примусовою колективізацією. Це мусить признати й Лещинський.

Експорт вугля з України дає такі числа (в тонах), 1922 — 272,000, 1932 р. — 1,718,000, 1933 року — 1,384,000 тон. Навіть за страшного голоду на Україні 1933 р. Україна давала 41.8% усього експорту збіжжя цілої советської держави.

Чи можеж Росія відмовитися від такого джерела прибутків, як Україна?

Експорт з України — це головна підойма російського великодержавництва. **В. А.**

ДЕСЯТЬЛІТТЯ „ПРОСВІТИ" В ХАРБІНІ

Дня 14. липня ц. р. минуло десять років, відколи на Далекому Сході, в столиці нової держави, Манджу-Куо (Манджурія), в Харбіні, повстало українське освітне товариство „Січ", яке 30. грудня 1928. р. приняло назву „Просвіта", й від 14. липня 1930. р. вважається філією львівського матерного Товариства.

Це подія для нашого національного життя дуже цікава, а для наших еміґрантів, що їм доводиться проживати далеко від рідного краю — незвичайно важна.

Манджурія, Амур, Зелений Клин — слова, які тепер часто стрічаються по наших часописах. Алеж чи всі ми уявляємо собі, куди занесла життєва хвиля наших людей, як далеко сягнуло вже наше, українське слово?! Подумати, що сам Сибір — цеж простір, що від цілої Европи куди більший, а українці встигли поселитися вже скрізь у південній частині Сибіру, здовж граничної лінії, що відділяє Сибір від посілостей перських, китайських... Гляньте, будь ласка, на „Карту України й сумежних країв", карту, що її уклали й видали В. Кубійович і М. Кулицький. У правому кутку цієї карти вгорі намальовані довгою лінією від Каспійського моря по Тихий океан землі, що їх заняла українська кольонізація — на них своєю сильною рукою працює в поті чола український хлібороб, там скрізь лунає українське слово!

*

Почали переселюватися наші люди на далекий Схід з початком 80. рр. XIX. ст., й за час 1883—1928 перейшло їх туди поверх пів міліона. Були це, здебільша, українці-селяни з Лівобережжя. Найбільш їх осідало над Амуром. Цю країну назвали „Зеленим Клином", а дехто звав її ще й „Зеленою Україною". Той „Зелений Клин" має 1½ міліона км. простору, на якому проживає поверх міліон людей, а з них 48% українці. Є округи, де українців є поверх 50%, а так буває їх скрізь дуже великий відсоток. Займається там українське населення здебільша хліборобством, пасічництвом, рибальством, городництвом. До війни були там свої орґанізації (театер), але 1914. московська влада їх порозвязувала. Зате після революції 1917. р. закипіло тут національне життя. Появилося багацько товариств, повстала своя преса, школа, утворюється своя окрема політична орґанізація. В допомогу місцевому населенню стають галицькі й буковинські українці, що перебували тут на засланні або в полоні.

Та коли 1923. р. тут владу захопили московські большевики, українські організації наче мітлою змело... Большевики заповіли були 1932. р. українізацію українських округ, почали навіть видавати український часопис, але властиво тут життя завмерло. Українських діячів большевицька влада винищила. Та дехто з них знайшов притулок у сусідній Манджурії, здебільша, в Харбіні, де й так проживало доволі українців, тих, що служили при колишній російсько-китайській залізниці.

*

В Харбіні живе тепер до 30,000 українців. Не всі вони свідомі. Багато тягне московську руку, ще більше таких, що, мовляв, „моя хата з краю". Тут перехрищувалися раз-у-раз впливи білих і червоних москалів, і ці впливи некорисно відбивалися на місцевому українстві. Відповідно до того, як китайський уряд ставився до „білих" чи „червоних" москалів, трактували й українців, та на всякий спосіб — неприхильно. Ось мали, наприклад, українці в Харбіні величавий „Народній Дім", де була від 1917. р. українська середня школа — та китайці 1923. р. українцям його забрали. Тим більша заслуга тої громадки людей, що не залякалася московських і китайських переслідувань і створила десять років тому, під американським прапором, „Січ". Зорґанізували це товариство колишні українські військові, — алеж завдання товариства були культурно-освітні. Тимто два роки пізніше основники й перемінили назву „Січ" на „Просвіту". А в статуті вже виразно говорилося, що Товариство має „всіма засобами, моральними й матеріяльними, працювати на національному ґрунті для розвитку української культури та в першу чергу для просвіти українства на далекому Сході". Є це товариство — загально-українське й на це вказує вже й сама рада товариства, що складається з українців-еміґрантів із ріжних українських земель: голова — Іван Паславський, галичанин із Дрогобиччини, колишній Український Січовий Стрілець, секретар — Іван Світ (із Лівобережжя), скарбник — Павло Яхно — з Правобережжя. В цьому дусі йде ціла робота товариства, в цьому дусі виходять видання товариства, в цьому дусі редаґують часописи (спершу „Листи з Далекого Сходу", тепер „Маньджурський Вістник", що виходить під редакцією Івана Світа вже від 1933. р.). А праця „Просвіти" взагалі дуже ріжнородна: просвітні сходини, курси, школа й т. д.

Ясна річ, що висліди цієї праці були ріжні; відповідно до того, яке взагалі було становище українців у Харбіні, вони були то кращі, то гірші. Та з утворенням самостійної Манджурії (1931) праця пішла скоро вперед. Нова влада віддала українцям „Народній Дім", де помістилися всі українські орґанізації й товариства, між іншим і „Просвіта", українці відібрали свою церкву від москалів, почала працювати політична орґанізація „Прометей" і т. д.

Відітхнула теж і „Просвіта", що сильно звернула тепер свою увагу на молодь, для якої зорґанізувала „недільну школу", та на орґанізацію жіноцтва. Нема ділянки культурно-освітньої праці, деб не проявила своєї діяльности харбінська „Просвіта", від 1930. р. — філя нашої львівської „Просвіти", якій вона сама, добровільно підпорядкувалася, визнаючи велику вагу нашого товариства й розуміючи, в дусі своїх основників-військових, яке велике значіння має здисциплінованість і в культурно-освітній справі!

Коли мати на увазі десятьлітню працю товариства, зложеного з невеликого гуртка людей, для яких віра в краще майбутнє народу є всім — то вона, як на невеликі сили, велика: 250 сходин, 31 культурно-національних свят, 250 рефератів, 4 курси українознавства, 1 курс бібліотекарства, не говорячи вже про те, що ми навели вгорі.

З десятьліттям харбінської „Просвіти" бажаємо їй якнайкращих успіхів у праці, а всім тамошнім просвітнім діячам із щирої дужі бажаємо, щоб у них ніколи не погасала та віра, з якою станули вони до праці, та щоб той вогонь, з яким вони працюють, обхопив усю загнану в Манджурію українську еміґрацію й перекинувся на Зелений Клин, що стогне під большевицьким ярмом, та щоб освічував усі українські землі!

Ральф Урбан.

ПРОТЕКЦІЯ

Альбанський міністер освіти сидів при свойому дипльоматичному столику до писання й уже третім наворотом читав якийсь лист. Видно було по ньому, що не міг на щось рішитися, але вкінці переміг себе й натиснув дзвінок. Увійшов секретар.

„Саме дістав я листа від давнього свойого друга", заговорив міністер довірочно. „Пише мені, щоб я зробив щось для його сина. Хлопець дуже здібний і є одним із найліпших учеників ґімназії, але нічого не орієнтується в математиці. Батько сподівається, що по закінченню шкільного року зможе примістити його в одному банку, одначе з причини недостаточного з математики буде це зовсім неможливе. Розумієте?"

Секретар мовчки потакнув. Міністер говорив далі:

„Як знаєте, в мене ніякої протекції. Але цей одинокий раз може булоб можна спитати професора математики, чи той ученик не міг би дістати хоч достаточно. Очевидно, все це треба зробити без ніякого натиску з нашої сторони".

„Добре, ексцеленціє!"

Секретар уклонився, занотував собі щось у записнику й зник.

Пів години пізніше подзвонив до ґімназії, бажаючи говорити з професором математики.

„Тут міністерство освіти" говорив, „Річ у вашім ученику, що зветься Фріц Гук. Пану міністрові булоб дуже мило, якщоб він дістав з математики достаточно".

„Так — але..."

„Це приватне бажання ексцеленції".

Професор завагався.

„Чи це конче мусить бути достаточно? Ученик рішуче не заслугує"...

Секретар перервав зимним тоном:

„Якщо вам, пане професоре, це не на руку, то очевидно я зараз про це повідомлю ексцеленцію".

„Алеж, ні! Ради Бога, ні! Очевидно, що хлопець дістане своє достаточно. Прошу передати пану міністрові мій сердечний привіт".

Так дістав Фріц Гук своє достаточно з математики й по великих трудах дістався до банку.

Минуло кілька літ. Альбанський міністер освіти давно вже перестав бути міністром і покинув навіть Альбанію, коли одного разу старий Гук познайомився з тим професором від математики. Небаром він заприязнився з ним і одного дня, коли сиділи при третій пляшці вина, професор відізвався:

„Мушу вам сказати, що тоді з тою нотою вашого сина з математики не було все в порядку!"

„Знаю, знаю", засміявся весело старий пан, „тоді я сам мусів трохи помагати при помочі мого друга, тодішнього міністра освіти. Але, не гнівайтеся, дорогий професоре, бо в цей спосіб я видобув це достаточно хлопцеві".

Професор подивився на нього з великим здивуванням:

„Що значить: видобув? Адже я хотів хлопцеві дати дуже добре, бо він так чудово в останньому семестрі поправився, але на виразне бажання пана міністра освіти мусів дати тільки достаточно".

Леон Андор.

ПОДРУЖЖЯ З ЛЮБОВИ

I.

Лист д-ра Камертона до приятеля.

Дорогий Вальтере!

Подаю тобі з приємністю до відома, що нарешті вдалось мені знайти захист у тихій подружній пристані. Моя наречена це справжній янгол, якого Бог попросту прислав мені з неба. Попросту аж дивно, що я раніше з нею не зустрівся. Повір мені, дорогий друже, що за такою жінкою тужив я ціле життя. Вона не має великої музичної освіти, навіть нерадо розмовляє на музичні теми, але вона відчуває та переживає музику тілом і душею, тішиться, плаче і терпить при цьому. Її душа це ще невикористана цілина для музики, яку щойно треба добути з глибини. Я сам займусь її освітою, постараюсь її зробити благородною, щоб вона була музикальною, чутливою дружиною.

Я, річ ясна, познайомився з нею на концерті. Я сидів на свому звичайному місці і прислухувався у піднеслому настрою музиці Бетовена, аж нараз зовсім випадково звернув я увагу на свою сусідку. Була це гарна, молода бльондинка, дуже гарно збудована. Вона слухала музики зовсім удуховлен, на її обличчі видко було щирий біль, її очі заливались сльозами. Я ще ніколи не бачив, щоб так хтось живо реаґував на музику.

Коли дівчина помітила, що я їй придивляюся, засоромилась трохи і висушила скоро хустинкою сльози. Через те вона стала мені ще симпатичнішою.

Так ми обоє познайомились.

Я провів дівчину до хати і від того часу ми зустрічались майже щоденно. Не буду вдаватись у подробиці. Коли я остаточно переконався, що ми творимо ідеальну пару — я ніколи не бачив іще особи, щоб так побожно слухала мене, коли я говорив про музику! — я заручився з Елею. Наш шлюб за тиждень. Ми вже наняли собі маленьке помешкання, дуже гарне і я вже тішусь на сходини приятелів, які раз на тиждень прийдуть до нас на музику. Очевидячки буде це тільки добірна клясична музика. Джез і всяке інші модерне сміття виключене. Рахую теж на тебе напевне.

Цілую тебе твій

Карло.

II.

Лист Елі до приятельки.

Дорогенька Кітті!

Дякую тобі щиро за побажання! Так, остаточно і я теж! Що ти скажеш на це? Само собою, що з Фріцом усе скінчене. Не можуж на нього чекати вічно. І так я вже жертвувала для нього половину своєї молодости. Мій теперішній наречений д-р Камертон, професор музики, дуже приємний молодий мужчина, що мене попросту обожає. Я дістала якось вільну карту на Бетовенівський концерт і там ми познайомились дуже дивно, зовсім випадково.

Я мала на собі нові черевики, які купила того самого дня за 30 шилінґів у Врани. Той холерний купець вмовив у мене, що на нозі дуже добре лежать мені черевики на одно число менше і вечір вони тиснули мене страшенне. Коли на сетраді грали Бетовена, я переходила страшні муки. Я ледве стримувалась від болю, вся викривилась, мало не плакала. Мені стало лекше аж тоді, коли я стягнула черевики і поставила їх під крісло. У тій самій хвилині мій сусід чомусь подивився на мене. Я страшно, розуміється, засоромилась і почервоніла аж по самі вуха, але він якось так дивно усміхнувся і сказав тихенько:

— Ви не потребуєте зовсім соромитись, прошу пані. І мені теж уже траплялось, що від музики сльози появлялись в моїх очах.

На перерві він підійшов до мене, а після концерту сказав, що мене відвезе до хати. Взяв авто і був такий тактовний, що за ввесь час, як ми їхали, ані разу не згадав про мої черевики.

За якийсь час ми заручились.

Карло, як я вже тобі сказала, прегарний хлопець. Має він тільки одну хибу — задурений у музиці! Він вічно і всюди говорить тільки про музику і це трошки нудне. Я вже відучу його від цього по шлюбі. За тиждень наш шлюб. Маю у проекті запрошувати до себе деяких знайомих і приятелів на „коктейлі". На ці вечорі приготую якнайкращі ґрамофонові плити до танцю, головно джез. Сподіваюсь, що ти теж прийдеш.

Цілую тебе міцно **Еля.**

Перекл. **а. б.**

З ДНЯ

ДАРДАНЕЛІ.

Вслід за підписанням морського договору, що його цими днями довершено у швайцарському містечку Монтре, турецькі війська вмаширвали в околиці Дарданелів, той вузький морський пролив, що злучує Середземне море з Чорним.

Після програної у світовій війні антанта заборонила Туреччині узброювати цей пролив. Він стояв вільний для проїзду чужої цивільної і воєнної фльоти.

По 18 роках турки зголосили знов свої права до Дарданелів. Одначе замісць узброювати їх, не питаючись інших, вони вибрали мирний шлях й осягнули це дипльоматичним шляхом у недавно закінчених переговорах в Монтре. В тих нарадах брали участь, крім турків, англійці, французи, москалі та японці. Москалі, а за ними французи, у цих переговорах настоювали цілою силою на те, щоб дати туркам повне право не тільки фортифікувати Дарданелі, але теж замкнути їх для всякої чужої воєнної фльоти. Проти цього виступила Анґлія та Японія. Остаточно всі погодились і Туреччині дали право узброїти пролив, з тим, що в перепустці чужої воєнної фльоти в часі війни зарезервовано Лізі Націй певні права.

Москва називає це великою побідою московської дипльоматії. Безперечно, це частинна побіда Москви. Одначе чи ця „побіда" не є теж яскравим доказом московської слабости? Ми знаємо дуже добре, що до війни, коли Росія була сильною, то вона якраз завзято боролася за те, щоби пролив Дарданелі, що тоді був уцілости контрольований Туреччиною, зробити вільним для чужої воєнної фльоти. Нині Росія хоче чогось зовсім протилежного, й осягнувши те, вважає це „побідою". Чому це так? Тому, бо Москва нині розточена, слаба, у відступі. Як довго вона була сильною, то мала надії посуватися через Дарданелі на Середземне море, далі у світ. Вона хотіла тоді свободи Дарданелів. Нині вона корчиться й не думає про розріст, тільки думає про те, щоби бодай утримати нинішній стан посідання. Нині вона хоче турецької контролі для Дарданелів, бо з Туреччиною вона у тісному союзі, бо думає, що на випадок війни, чи заворушення у нутрі Росії Туреччина замкне небажаним гостям вхід до Чорного моря.

ЯКБИ!...

У звязку з тим насуваються ще такі думки:

Якби в 1918—1920 році наша армія була пішла на Одесу; якби над Чорним морем зробила була базу наших оперативних ділань; якби наша дипльоматія була повела належну політику в Анґлії, Франції й інших побідних державах, запевнивши їх, що Україна стане по їхньому боці впливів; якби анґлійські воєнні кораблі **через Даданелі** заїхали були до чорноморських, українських портів, даючи українцям зброю, амуніцію й інші воєнні причандали; якби українці крок за кроком посувалися були вгору, в чому помагалиб їм хмари повстанців, якби... і т. д.

Та ми до цього не були спосібні. Не дописали ні верхи, ні низи. Але від того часу минуло 16 літ. Міліони наших людей згинули не на дурно. Зродився в нас новий дух, новий розум. Кажуть, що історія повторяється. А це значить, що наші низи і верхи в черговому потрясенні матимуть нагоду знову стати на висоті свого завдання. А наша дипльоматія матиме знову нагоду запевнити собі поміч чужих потуг.

Знають це й москалі. І тому так завзято стараються кидати нам колоди і на цьому нашому шляху. Та думаємо, що їм не повезе, бо й у Туреччині знайдуться у слушний час люди, що поглянуть на справу і з другого боку...

ВІЛЬНА ЧИ БЕЗВІЛЬНА ЛЮДИНА?

Ґубернатор стейту Індіяна, Мек Нот, сказав про републиканського президіяльного кандидата Ландона, що він є „людиною, яка дуже податлива на впливи сильних умів і сильних індивідуальностей".

Люди, що сліпо йдуть за волею інших, сильніших характерів, роблять відємне враження. Для таких людей наша мова навіть має велике число згірдливих назв, як „ганчірка", „митка", „помело", „пйонок", „хвіст" і т. п. Такі люди не здатні виконати в життю якихось більших завдань, бо все їх хтось від цього відтягне. Тим менше вони можуть станути на чолі якогось суспільного руху, хоч буває нераз, що якийсь сильніший чоловік, що хоче отверто фіґурувати на певнім становищі, підставляє іншого, безвольного чоловіка, щоб через нього виконувати свою волю. Якраз за такого вважає Мек Нот Алфреда Ландона.

Наскільки в цьому правди, тяжко сказати. Бо хоч дотепер Ландон не дав яскравих доказів, що він є сильна індивідуальність, то з другого боку, стоячи у проводі стейту Канзас, він дав багато доказів, що вміє поступати розсудно. Він жеж зрівноважив серед теперішніх тяжких часів буджет! Можливо, що він є сильною людиною, але не мав ще змоги себе проявити. Бо треба зробити різку границю між безвільною людиною, яка наосліп іде за волею сильніших, від людини, що вислухує інших і коли почує розумну раду, її не відкидає. Слабість характеру проявляється не тільки у сліпому приниманню чужих рад, але також у сліпому відкидуванню чужих рад. Слабі характери, які інстинктом відчувають свою внутрішню слабість, часто з упертости відкидають чужі поради, і то навіть тоді, коли ці ради добрі. Вони бояться, що кожний послух когось іншого рівняється їх „заломанню", їх капітуляції.

Сильна людина не боїться чужих рад. Вона має власні погляди на життя і ті погляди вона врядигоди доповнює чужими добрими порадами. І коли вона не приймає насліпо чужих порад, то теж насліпо не відкидає тих, що їх уважає розумними.

КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКОГО ВИСОКОШКІЛЬНОГО СТУДЕНТСТВА НА ЗАКАРПАТТІ

В днях 27. і 28. червня ц. р. відбувся в Ужгороді величавий Конґрес Українського високошкільного студентсва з нагоди 15-літнього існування Союзу Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

Дня 27. червня — студентська делеґація під проводом д-ра Стефана Росохи навідала ґубернатора Закарпаття, греко - католицького епископа, директора А. Волошина, д-рів Брящайків і представила їм соціяльне положення українських студентів.

Тогож дня в 4 год. по обіді відбулися Загальні збори Союзу Підкарпатських Українських Студентів в Народнім Домі „Просвіта". Збори мали академічний тон, були ділові і дуже живі. Голова М. Небесник, подаючи звіт діяльности, зазначив, що виділ Союзу працював скромно, не для реклями і старався виховати своїх членів в дусі українського націоналізму, який ясно виявився вже в 1930 році. Від тоді всі члени Союзу змагають дотримуватися ідеольоґії українського націоналізму. Зі звіту інших функціонарів довідалися ми, що Союз має всіх членів, які ще є записані у високих школах 109, а з абсольвентами, що мають ще права бути членами, є 164. Оборот в Союзі був 650 кор. Бібліотека має 258 томів переважно наукових книжок. Маєток обчислюється на 2,000 кор. Члени боргують Союзові на 15,000 кор. Соц. реф. П. Бедей порівняв соціяльні вигоди чехословацких студентів і українських. Виявилося, що українські студенти переживають страшну матеріяльну біду. За Філію Союзу в Братіславі, що має 44 членів, реферував В. Іваовчик. Він теж нарікав на тяжке положення студентства, яке мусить ще боротися зо словаками, які всякими способами словакізують українців на Пряшівщині. Філія, як і централя, стоїть на ґрунті українського націоналізму, який вважає голова Філії за одинокий вихід з грізного положення українського народу на всіх українських землях. Члени Союзу і його Філії працювали коло свого часопису **„Пробоем"**, у філіях Т-ва **„Просвіта"**, у яких переважно зорганізовані українські робітники з Закарпаття, як теж в інших громадських орґанізаціях. Роблено публичні виступи, академії, національні свята і т. п.

Звіт ревізійної комісії подала голова Є. Кузьмівна. В дебатах над звітами підкреслювано працю над членами самими. У вільних внесках взяли участь крім студентів д-р Михайло Брящайко, який м. ін. жалувався, що не маємо добрих професорів, які виховували би „екс національну" молодь. Тому не дивно, що між середньошкільною молоддю є багато звихнених і несвідомих. Український націоналізм є правильне становище Студентського Союзу. Наш здоровий націоналізм повинен панувати всюди. Як зречемося того фанатизму національого, то ми пропали. Тому треба пропаґувати крайний націоналізм. (Буря оплесків). Не треба дивитися, що нас мало. Вистарчить мала горстка, що потягне за собою решту. Краєвий посол Федір Ревай взивав брати поучення від чехів. Теж щоб студентський конґрес домагався, аби в автономну країну Закарпаття були взяті і ті жупи на східній Словаччині, які заселені українцями. Д-р М. Бандусяк радив студентам, щоб не звертали уваги на політичних демаґоґів. Д-р С. Росоха заявив, що студенти вже зроуміли своє післанництво і знають свою ролю, яка їм припала в житті українського народу. Була порушена теж угода українців з москвофілами, яка була гостро відсуджена зборами. Збори закінчились у великім настрою.

Новий виділ Союзу П. У. С. складається: голова Ю. Кене, студ. прир. наук; секретар І. Долинай, студ. прав; скарбник М. Родак, студ. техн.; культ. референт Є. Кузьмівна, студ. техн.; соц. реф. А. Кукуч, студ. прав; бібліотекар С. Бреза, студ. філос.; протоколянт М. Смола, студ. фільософії; члени: І. Кошан, студ. фільос., О. Скальний, студ. техніки. Ревізійна комісія: д-р С. Росоха, інж. А. Ґелетка, інж. В. Бора.

Дня 28. червня в 11 год. відбувся у великій салі Народнього Дому „Просвіта" з великою участю українського громадянства Ювилейний Конґрес українського високошкільного студентства. Конґрес відкрив і привитав учасників, голова Союзу П. У. С. Юрій Кене і запропонував вибрати головою Ювилейного Конґресу д-ра С. Росоху, за його заслуги в студентськім і громадськім житті. Під бурею оплесків перебрав предсідництво Конґресу д-р Росоха і візвав Конґрес віддати честь помершим членом Союзу. Потім пропонував вислати привітні телеґрами: ґубернаторові Підкарпаття, як символові української влади, Центральному Союзові Українських Студентів за кордоном, Українській Студентській Репрезентації у Львові, Укр. Студ. Репр. у Чернівцях, Укр. Студ. Національній Репр. у Києві і всім студентам на Україні, що боряться з окупантом, червоною Москвою.

Потім були реферати, і ухвалено такі резолюції:

А) Культурно-національні:

1. Домагаємося, щоби в усіх урядах, культурних та їм подібних інституціях, уживалася тільки українська мова.

2. Домагаємося, щоби з наших шкіл була усунена винародовлююча система навчання, а замісць неї жадаємо, щоби в наших школах велося навчання в чисто українському дусі.

3. Домагаємося, щоб українська ґімназія в Берегові зісталася так, як вона є, і щоби були заложені нові українські ґімназії в Севлюши і Бичкові.

4. Домагаємося заложення в Ужгороді українського університету, або перенесення Українського Університету з Праги до Ужгороду.

5. Домагаємося, щоб Краєвий театер давав українські песи і тільки українською мовою, бож інституція, яка має бути носієм культури на Закарпатті, не може бути інакшою, лише українською.

6. Протестуємо проти денаціоналізації українського населення на Пряшівщині; домагаємося для Пряшівщини повного розвитку.

7. Домагаємося, щоб духовні семинарії виховували дорост духовенства в національнім українськім дусі.

8. Остерігаємо наше старше громадянство перед всякими спробами порозуміння з москвофілами. Заявляємо, що на ніяку угоду не погодимося, а колиб така сталася проти нашої волі — будемо її всіми силами поборювати. Угода з москвофілами значить розбиття українських сил і викликання незгоди між українцями.

Б) Політичні:

1. Протестуємо проти політичного „русинства" та центральних урядів, як авторів його. Теж саме відноситься до нашого духовенства, яке пішло їм на службу зо своєю „Неделею".

2. Протестуємо проти партійницького та політичного розбиття й так досить не сконсолідованого українського Закарпаття.

3) Домагаємося, щоб автономія була негайно переведена в цілости і щоб до автономної території Закарпаття були взяті й землі т. зв. Східньої Словаччини, заселені українцями. З переведенням автономії домагаємося, щоб усі дотеперішні державні маєтки були передані автономному Закарпаттю для власної розпорядимости.

4. Домагаємося, щоб уряди були обсаджувані виключно українцями і катеґорично домагаємося, щоб знання української мови було першою умовою у приняттю до урядів.

5. Домагаємося пошани і признання як державними так приватними інституціями нашого законом признаного національного жовто - синього прапору.

В) Соціяльні:

1. Стверджуємо жахливе соціяльне положення українського студентства, тому звертаємося до українського загалу з отсими домаганнями: а) щоб утворено Товариство допомоги українському студентству, яке виборолоб на краєвих, окружних, міських урядах та інших інституціях реґулярне та систематичне упорядкування студентських стипендій та підпор; б) щоб звернено більшу увагу на студентське життя і в час приходжено йому на поміч.

2. Домагаємися виписання заграничних стипендій теж від міністерства шкільництва для українських студентів.

3. Протестуємо проти несправедливого поступовання краєвого уряду при розділюванні краєвих підпор супроти українського студентства, яке дістає все меншу суму ніж москофільське студентство.

Г) Спортові:

Домагаємося від компетентних чинників, щоби була звернена належна увага на доцільне фізичне виховання українського дorосту, починаючи народніми школами, виключно в користь українського народу.

Мусій Степанчук.

ЖАР ЛІТА.

Ой, жарко, жарко сонічко гріє,
А ще жаркіше серденько тліє.
Сонічко гріє — жнива наспіли,
Серденько тліє — люди збідніли.
Сонічко пражить — жнива минають,
А рідні люди хліба не мають.
Жнива зібрали хижі татари:
Облоги й стерні кістьми зорали,
Кістьми зорали, кровю зросили,
Трави скосили, хати спалили,
Діточкам нашим голод лишили.

Ой, жарко, жарко сонічко гріє,
А ще жаркіше серденько тліє.
Серденько тліє, плаче, вмліває,
Що в рідних селах жах, смерть гуляє.

Ой, жарко, жарко сонічко пражить,
Сумную думу серденько важить,
Жалісно наша душа ридає,
Що хижа орда степом гуляє,
Що рідні ниви, лани плодючі
Плодом годують племя гадюче.

Ой, літо Боже горить, аж пріє,
А серце з жалю болить і мліє.
Літечко Боже горить, палає,
А земля з неба дощу благає.

Ой, жарко, жарко сонічко гріє,
Опісля грізно буря повіє;
Повіє буря, ґрад-туча впаде,
А чей гадюче племя пропаде.

ХТО МАЄ КАЛЄНДАРІ У. Н. СОЮЗУ З РОКІВ ВІД 1896 ДО 1910?

Проситься про це повідомити редакцію „Свободи".

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

Два товариші пили в салуні. Один каже: — Коли я випю собі, то я на все здатний!

— Так? — дивується другий — то заплати за нас обох!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БОСТОН, МАСС.

З весілля на політичних вязнів.

Всіх нас очі звернені тепер на тих героїв, що гинуть від куль та шибениць ляцьких та московських наїзників. Вони то кинули на варшавському суді, а потім на львівському, відважний визов катам українського народу, й не звертаючи уваги на власну небезпеку, закликали український нарід до дальшої боротьби за здійснення національного ідеалу.

Здається, що ми, українці, повинні бути щасливі та горді, що маємо такі характерні одиниці, що маємо таку молодь, яка серед тюремних мук і тортур не заломилася й не просила у ворогів милосердя. Вони поступили так, як справжні революціонери, які не бачать перед собою нічого іншого тільки свій ідеал та які бажають тільки одного: волі для свого поневоленого народу. Задля цього вони не жалують ні своєї крови, ні свого молодечого життя.

Читаючи останні слова героїв О. У. Н. на львівському процесі, можна сказати, що ми є горді, що належимо до українського народу. Їх слова, що висказували таку безмірну любов до свого народу, будуть довго горіти в серцях вдячних українських громадян. „Ціллю свого життя я вважав лише службу Україні. Україна була і є для мене такою святою, такою величньою, що для неї не тільки жити, але і вмерти є замало". Так говорив підсудний Мащак. На цих словах будуть виховуватися нові покоління. Хай не тішиться ворог, що замкнув до тюрми кільканацятьох наших революціонерів чи революціонерок. Тим він іще не закріпив свого панування над нашим народом. Ці слова, що сказав Мащак і інші підсудні, будуть горіти смолоскипом та освічувати шлях наростаючим поколінням та вказуватимуть їм, куди вони мають іти. Ця геройчна постава наших революціонерів-націоналістів вкрила теж соромом не тільки ворогів, але і наших домашніх „опікунів" молоді, всяких соціялістів і радикалів, всяких ундистів та інших угодовців, що то хотіли революційно-націоналістичні змагання за всяку ціну обкидати болотом. Вони відмовляли революціонерам не лиш героїзму, але навіть розсудку та розуму. А тепер виявилося, що ті молоді люди розумніші та краще знають свій обовязок від усіх „фільософуючих радикалів". Ми, націоналісти, є дуже горді з цеї геройчної постави підсудних у львівському процесі. Ми вже не дамося збаламутити всяким панкам від ріжних інтернаціоналів. Ніхто нас не заверне зі шляху, вибраного націоналістами. Бо цей шлях є також шляхом Шевченка і Франка.

Ми, хоч далеко від рідних земель, можемо ріжними способами помагати визвольним змаганням свого народу. Ми можемо збирати жертви на визвольну боротьбу, на інвалідів, на політичних вязнів, ось таких, яких недавно судили у Варшаві та Львові. Вони заслугують на те, щоб їм помогти. Вони жертвують далеко більше від нас. Тих мук, що вони зносять у ворожих тюрмах, навіть не можна прирівняти до тих пару долярів, що ми їх тут збираємо на ріжні цілі. Ми можемо їм помагати при кожній нагоді і коли буде в нас досить витревалости та доброї волі, то ми можемо їм звідси подати навіть велику поміч.

Хочу тут вгадати, що, йдучи за тою радою, гості на весіллю в гром. Шуняків, що віддавали свою доньку за члена ОДВУ, М. Боднара, зложили від себе жертву на політичних вязнів. Після заклику гром. Н. Давискиби та гром. Захарчука присутні зложили такі жертви: Е. Роконитець $5; по $1: М. Боднар П. Боднар, Г. Бойко, Н. Давискиба, П. Мороз, С. Сенчук, А. Захарчук; по 50 ц.: В. Мороз, С. Ярош, С. Кучер, С. Гаврилюк; по 25 ц.: Я. Дудаш, А. Ребецький, Е. Ціроф. Поза весіллям зложили на ту саму ціль по $1: С. Сухецький, Н. Мельник і М. Ничай. Всіх грошей зібрано $17.75.

Н. Давискиба.

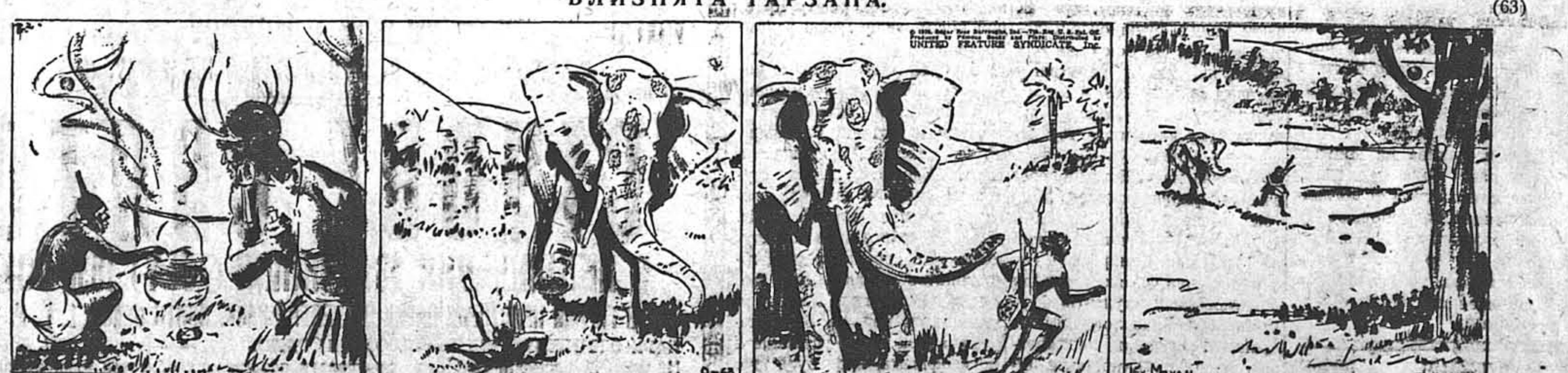
ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На читальню „Просвіти" в селі Ожанна.

На руки українських громадян зі села Ожанна, пов. Лежайськ, які нині перебувають в Америці, наспіло письмо, підписане парохіяльним урядом, виділом читальні „Просвіта", як теж кооперативою „Згода" в селі Ожанна, в якому вони просять американських українців помочі. В тому письмі вони кажуть: „На пограниччю східньої і західньої Галичини, майже над Сяном, лежить село Ожанна. Убоге воно. Земля лиха, самий пісок, тай тої мало. Зарібків ніяких. Ожанна, яка заселена переважно українцями, з малою домішкою поляків, сусідує по части з українськими, а по части з польськими селами. Вона має свою старенькую церкву, має кооперативу, що міститься в маленькому домику, має читальню „Просвіти", що ще не має свого власного дому. Молодь рветься до праці. Рада би давати представлення, концерти і т. п., та нема власної хати. Дім просвітянський для нас конечний, та власними силами в теперішних часах ми не всилі його вибудувати. Одинокою надією для нас це Ваша поміч. Дорогі Браття! Поможіть нам, просимо... Бог сторицею Вам нагороди. Жертводавців ми оголосимо в часописах і скільки разів поглянемо на вибудуваний дім, наше серце все буде повторяти: Честь і слава українській еміграції в Америці!"

Українські односельчани з Америки відгукнулися на ці слова — і перевели між собою збірку. Жертвували такі особи: по $5: І. Федірко, А. Коза. По $3: І. Кашицький; по $2: І. Шеґда, І. Берескa, Анна Дізівота, Л. Ґвоздецький, Софія Підгірна, Й. Малінкевич, О. Броско, А. Сіменчук, І. Дуда; Катерина Яріш $1.50; по $1: О. Йордан, М. Сосновий, А. Меленик, А. Гарпуль, В. Білокур, Д. Козель, П. Феник, М. Підгайний, М. Волос, А. Коритко, А. Мокрецька, М. Наконечний, А. Шеґда, П. Соха, І. Сімен, Т. Струс, Г. Держак, І. Федун, А. Цеглярська, М. Дідух, О. Федірко, К. Мукашів, Л. Масура, Й. Валянус, Волф, Д. Шелева, І. Швець, І. Соха, Т. Федусь, Укр. Клюб. Марія Суходольська 75 ц.; по 50 ц.: В. Дикий, І. Ценкій, С. Чернецький, Е. Барзік, Катерина Олекса, М. Мандзяк, Н. Н., І. Гришко, М. Мокрецький, В. Чорненький, М. Желяско, П. Прус, І. Струс, М. Дубійський; Г. Муха 45 ц.; Ю. Коваль 40 ц.; С. Рудий 30 ц. По 25 ц.: Й. Філіп, М. Дикий, А. Коваль, М. Гораль і М. Коритко.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (63)

З малою фляшинкою в руці чарівник Інтамо закрадався до вогню, над яким висіли горшки зо стравою. Це були харчі, що варилися для вязнів. У фляшині була страшна отруя, яку Інтамо задумував усипати непомітно до страви, щоби потруїти білих хлопців. „Тарзан помер, тепер згинуть його приятелі", він приговорював собі.

Одначе Тарзан ще був не помер. Баду, чорнощкірий післанець, що завів його в Долину Смерти, занадто поспішився з вісткою про його смерть. Коли скажений слон підняв ногу, щоб роздавити Тарзана, в останньому моменті він виховзнувся наче вуж і заки слон опустив свою велитенську ногу на землю, Тарзан стояв уже на ногах.

Ще раз зірвався Тарзан і з цілої сили подався в напрямі дерева, що недалечко від них стояло. Йому блисла гадка: а-нуж йому вдасться добігти до нього, ще заки слон знову вхопить його трубою. Зручність Тарзана була трохи здивувала слона. Дотепер зпід його могутньої ноги ще ніхто не вирвався.

Та довго слон не надумувавсь. Побачивши, що Тарзан утікає, він подався за ним, щоб його дігнати. Не звертаючи уваги на свою скалічену ногу, Тарзан гнався мов вітер. Та з такою скорістю гнався за ним теж слон, який був рішений за всяку ціну дігнати свою жертву. Це були перегони двох титанів.